

Mednarodno zasebno pravo Evropske unije

© Uradni list Republike Slovenije, 2018. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki. Tako ravnanje je, razen v primerih iz 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

341.9(4)(094.5.072)

MEDNARODNO zasebno pravo Evropske unije / avtorji Martina Repas ... [et al.] ; urednici Martina Repas in Vesna Rijavec. - 1. natis. - Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, 2018

ISBN 978-961-204-646-0

1. Repas, Martina
295160320

URADNI LIST REPUBLIKE SLOVENIJE

MEDNARODNO ZASEBNO PRAVO EVROPSKE UNIJE

UREDNICI:

dr. Martina Repas in dr. Vesna Rijavec

AVTORJI:

dr. Martina Repas

dr. Vesna Rijavec

dr. Rajko Knez

dr. Suzana Kraljić

dr. Tomaž Keresteš

dr. Tjaša Ivanc

dr. Jorg Sladič

dr. Andrej Ekart

Ljubljana 2018

Zahvala

Avtorji se iskreno zahvaljujemo

Denisu Magyaru,

avtorju stvarnega kazala, ki bralcu olajša preglednost in iskanje po knjigi,

ter *Kristjanu Zahrastniku,*

ki je sestavil, poenotil in uredil obširen seznam literature.

KAZALO

Recenziji	21
Recenzent Aleš Galič	21
Recenzentka Claudia Rudolf	24
Knjigi na pot	27
A. UVOD V MEDNARODNO ZASEBNO PRAVO	31
I. Pojem in problemi	31
II. O zasebnopravnem razmerju in mednarodnem elementu	35
III. Neposredno in posredno urejanje razmerij z mednarodnim elementom	38
1. Splošno	38
2. Neposredno urejanje z mednarodnimi predpisi	38
3. Neposredno urejanje z nacionalnimi (notranjimi) predpisi	40
4. Neposredno urejanje z normami neposredne uporabe	40
4.1. Splošna opredelitev	40
4.2. Vrste norm neposredne uporabe	42
5. Posredno (kolizijsko) urejanje	44
IV. Pravni viri mednarodnega zasebnega prava	46
1. Splošno	46
2. Notranji viri	46
3. Mednarodni viri	49
4. Viri EU	50
V. Uporaba tujega prava in javni red	54
VI. EU in njen vpliv na mednarodno zasebno pravo	55
B. UREDBA 1215/2015 O MEDNARODNI PRISTOJNOSTI IN PRIZNANJU TER IZVRŠEVANJU SODNIH ODLOČB V CIVILNIH IN GOSPODARSKIH ZADEVAH – BRUSELSKA UREDBA I BIS	59
I. Kratek zgodovinski oris	59
II. Temeljna načela Uredbe 1215/2012	60
1. Načelo enake in enotne razlage	61
2. Načelo ozke razlage izjem od splošnega pravila	62
3. Načelo minimalnega tveganja nasprotujočih si odločitev	62

III.	Pogoji uporabe	62
1.	Splošno	62
2.	Obstoj mednarodnega elementa	63
3.	Materialni obseg uporabe	65
3.1.	Pojem »civilne in gospodarske zadeve«	65
3.2.	Izjeme	69
4.	Časovni obseg uporabe Uredbe 1215/2012	70
5.	Geografski obseg uporabe Uredbe 1215/2012.	71
6.	Personalni obseg uporabe Uredbe 1215/2012	72
6.1.	Uvodno	72
6.2.	Splošno pravilo – stalno prebivališče toženca v EU	72
6.3.	Izjeme od splošnega pravila	73
6.4.	Razširitev personalnega kriterija v praksi Sodišča EU	76
7.	Razmerje z drugimi pravnimi akti	78
IV.	Mednarodne pristojnosti v Uredbi 1215/2012	80
1.	Splošno	80
2.	Splošna pristojnost	83
3.	Specialne oziroma alternativne pristojnosti	86
3.1.	Splošno	86
3.2.	Forum contractus.	89
3.2.1.	Splošno	89
3.2.2.	Zadeva v zvezi s pogodbenimi razmerji	90
3.2.3.	Kraj izpolnitve obveznosti	94
3.2.4.	Analiza točke a) prvega odstavka 7. člena	95
3.2.5.	Analiza točke b) prvega odstavka 7. člena	99
3.2.5.1.	Pogodba o prodaji blaga	99
3.2.5.2.	Kraj dostave blaga.	101
3.2.5.3.	Vpliv prevoznih klavzul na določitev kraja dostave blaga	104
3.2.5.4.	Več krajev dostave blaga v eni državi članici EU	105
3.2.5.5.	Pogodba o opravljanju storitev.	106
3.2.5.6.	Kraj opravljanja storitev	108
3.2.5.7.	Kraj dostave blaga ali kraj opravljanja storitev ni v državi članici EU	111
3.3.	Forum delicti commissi	112
3.3.1.	Uvodno	112
3.3.2.	Zadeva v zvezi z delikti ali kvazidelikti	113
3.3.3.	Kraj škodnega dogodka	116
3.3.3.1.	Uvodno	116

3.3.3.2. Kraj, kjer je storilec deloval	117
3.3.3.3. Kraj nastanka škodljive posledice	119
3.3.3.4. Delikti, storjeni prek medijev	122
3.4. Druge alternativne pristojnosti v 7. členu Uredbe 1215/2012	127
4. Atrakcija pristojnosti (<i>forum connexitatis</i>).	130
4.1. Uvodno	130
4.2. Atrakcija mednarodne pristojnosti v Uredbi 1215/2012	133
4.2.1. Uvodno.	133
4.2.2. Mednarodna pristojnost za postopke z več toženimi osebami (sosporniki)	134
4.2.3. Mednarodna pristojnost za tožbe glede garancij ali v drugih intervencijskih tožbah	139
4.2.4. Mednarodna pristojnost za nasprotne tožbe	141
4.2.5. Mednarodna pristojnost za tožbe o pravnoposlovni pridobitvi stvarnih pravic na nepremičninah	143
4.3. Atrakcija mednarodne pristojnosti po ZMZPP za tožene stranke, ki nimajo stalnega prebivališča v EU	145
4.4. Vmesna ugotovitvena tožba	146
5. Posebne (varovalne) pristojnosti v sporih s šibkejšimi strankami	147
5.1. Splošno.	147
5.2. Pristojnost v zavarovalnih sporih	148
5.3. Pristojnost v potrošniških sporih	152
5.3.1. Uvodno.	152
5.3.2. Stranki pogodbe	153
5.3.3. Sklenitev pogodbe	156
5.3.4. Potrošniška pogodba	157
5.3.5. Pristojnosti	161
5.3.6. Odstop od pristojnosti	163
5.4. Pristojnost v individualnih delovnih sporih	164
6. Izključna pristojnost	169
6.1. Splošno	169
6.2. Izključna pristojnost v postopkih glede nepremičnin.	171
6.2.1. Uvodno	171
6.2.2. Postopki, predmet katerih so stvarne pravice na nepremičninah	172
6.2.3. Postopki glede najema nepremičnega premoženja	173
6.3. Izključna pristojnost v postopkih glede ustanovitve in veljavnosti pravnih oseb	175
6.4. Izključna pristojnost glede vpisov v javne knjige	178

6.5. Izključna pristojnost v postopkih v zvezi s pravicami intelektualne lastnine	178
6.6. Izključna pristojnost v postopkih v zvezi z izvršitvijo sodnih odločb	182
7. Pristojnost na podlagi dogovora (<i>prorogatio fori</i>).	182
7.1. Splošne opredelitve	182
7.2. Formalna veljavnost	185
7.3. Materialna veljavnost.	188
7.4. Izbrano sodišče	188
7.5. Učinek veljavnega dogovora o izbiri pristojnosti	190
7.6. Posebni primeri.	190
7.7. Razmerje s Haaško konvencijo o izbiri sodišča (2005)	192
7.8. Dogovor o pristojnosti in torpedne tožbe	193
8. Pristojnost na podlagi tihe privolitve	194
V. Litispendenca in sorodne pravde.	198
1. Sočasni in paralelni postopki pred domačim in tujim sodiščem . . .	198
1.1. Teorija o sočasnih in paralelnih postopkih (<i>simultaneus processus</i>).	198
1.2. Kompetenčni spori kot način koordinacije sočasnih postopkov	199
1.3. Smernice teorij koordinacije sočasnih postopkov	200
1.4. Škotsko-anglosaški odgovor na sočasne postopke: diskrecijska pravica sodišča, da odkloni sojenje v sporu s tujim elementom (<i>forum non conveniens</i>)	201
1.5. Ukrepi proti vodenju postopkov v tujini kot način koordinacije sočasnih in paralelnih postopkov (<i>anti-suit injunction</i>)	203
1.6. Tiha privolitev v mednarodno pristojnost (<i>submissio, prorogatio tacita</i>)	206
2. Teorija litispendenca kot način koordinacije sočasnih postopkov v tujini	207
2.1. Litispendenca v mednarodnih razmerjih	207
2.2. Litispendenca v ZMZPP (avtonomno slovensko pravo)	209
2.3. Enotna evropska litispendenca (<i>lis pendens</i>) v Uredbi 1215/2012	211
2.3.1. Potreba po enotni definiciji litispendenca v mednarodnem civilnem procesnem pravu	211
2.3.2. Avtonomni pojem »litispendenca«	212
2.3.3. Istovetnost strank (<i>easdem partes</i>)	217
2.3.4. Istovetnost zahtevka (<i>predmeta in podlage, eadem res</i>)	220
2.3.5. Začetek teka postopka	223
2.3.6. Ugovor pobota in mednarodna litispendenca	224

2.3.7. Izključna pristojnost kot edina omejitev vrstnega reda, na katerem temelji pravilo litispendence	225
2.4. Sorodne pravde	226
2.5. Litispendenca (<i>lis alibi pendens</i>) in sorodne pravde v razmerju s tretjimi državami	231
VI. Začasni ukrepi	236
1. Pojem in vrste začasnih ukrepov v mednarodnem zasebnem pravu	236
2. Mednarodna pristojnost začasne ukrepe	238
3. Priznanje in izvršitev	239
4. Začasni ukrep, ki je odločba, sposobna za priznanje in izvršitev . .	239
5. Ujemanje z zahtevkom	240
6. Litispendenca in nezdružljivost začasnih ukrepov	240
7. Učinki začasnih ukrepov in njihova prilagoditev v državi izvršbe	241
8. Začasni ukrepi z mednarodnim elementom po slovenskem pravu . .	242
VII. Priznanje in izvršitev	244
1. Uvod	244
2. Splošno o priznanju in izvršitvi po uredbah 44/2001 in 1215/2012	245
2.1. Učinki tuje sodne odločbe	245
2.2. Razlikovanje med priznanjem in izvršitvijo	248
2.3. Teorije učinkovanja tuje sodne odločbe	248
2.4. Način priznanja učinkov tuje sodne odločbe	250
2.5. Podelitev učinka izvršljivosti v državi izvršbe po Uredbi 44/2001	251
3. Postopek priznanja in izvršitve po Uredbi 44/2001	251
4. Odprava eksekvatur v uredbah druge generacije	255
5. Priznanje in izvršitev po Uredbi 1215/2012 – odprava eksekvatur v uredbah tretje generacije	256
5.1. Uvodno	256
5.2. Postopek priznanja	258
5.3. Postopek izvršitve	260
5.3.1. Uvodno	260
5.3.2. Pooblastilo za ukrepe zavarovanja	260
5.3.3. Izvršba pod enakimi pogoji	261
5.3.4. Uveljavljanje razlogov za zavrnitev priznanja in izvršitve . . .	264
5.3.5. Pravila posebnega postopka o priznanju in izvršitvi	265
5.3.6. Omejitev izvršbe	268
6. Razlogi za zavrnitev priznanja in izvršitve	271
6.1. Splošno	271
6.2. Kršitev javnega reda države izvršbe	271
6.3. Kršitev pravice do izjave v primeru zamudnih sodnih odločb	276

6.4. Nezdržljivost z drugo sodno odločbo (<i>res iudicata</i>)	277
6.5. Kršitev določenih pravil o mednarodni pristojnosti	279
6.6. Neizpolnjene predpostavke za priznanje oziroma izvršitev	280
7. Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja	280
8. Javne listine in sodne poravnave	282
9. Ocena Uredbe 1215/2012	282
C. UREDBE, KI DOPOLNJUJEJO UREDBO 1215/2012	287
C.1. UREDBA 805/2004 O UVEDBI EVROPSKEGA NALOGA ZA IZVRŠBO NESPORNIH ZAHTEVKOV (EIN)	287
I. Splošno	287
II. Pogoji za uporabo Uredbe 805/2004	289
1. Materialni kriterij	289
2. Kriterij ustreznega izvršilnega naslova	290
3. Geografski kriterij	292
4. Časovni kriterij	292
III. Potrdilo o evropskem nalogu za izvršbo	293
1. Splošno	293
2. Minimalni standardi za postopke o nespornih zahtevkih	296
2.1. Minimalni standardi za vročanje	297
2.2. Minimalni standardi zagotavljanja informacij	299
2.3. Popravek neskladnosti z minimalnimi standardi	300
2.4. Minimalni standardi za vložitev pravnega sredstva v izjemnih primerih	301
IV. Izvršba	302
V. Sodne poravnave in javne listine	305
C.2. UREDBA 861/2007 O UVEDBI EVROPSKEGA POSTOPKA V SPORIH MAJHNE VREDNOSTI (SPREMENJENA Z UREDBO 2015/2421)	307
I. Uvod	307
II. Uporaba Uredbe 861/2007	308
III. Pravila o mednarodni pristojnosti	310
IV. Ključne značilnosti evropskega postopka v sporih majhne vrednosti	310
1. Vrednost spornega predmeta	310
2. Temeljna načela in druge značilnosti postopka	311
V. Potek postopka do izdaje sodbe	313
1. Tožba in njen preizkus	313
2. Odgovor na tožbo	314
3. Jezik postopka in potrdila	315
4. Glavna obravnava in dokazovanje	316

VI.	Zaključek postopka in vročanje pisanj	317
VII.	Stroški in sodne takse	319
VIII.	Pravna sredstva	319
IX.	Priznanje in izvršitev	321
C.3.	UREDBA 1896/2006 O UVEDBI POSTOPKA ZA EVROPSKI PLAČILNI NALOG (SPREMENJENA Z UREDBO 2015/2421)	324
I.	Uvod	324
II.	Uporaba Uredbe 1896/2006	325
III.	Pravila o mednarodni pristojnosti	327
IV.	Temeljne značilnosti postopka za izdajo evropskega plačilnega naloga	328
	1. Vloga in vsebina predloga	328
	2. Sodne takse	329
	3. Postopek z vlogo	330
V.	Izdaja evropskega plačilnega naloga	332
VI.	Vročanje evropskega plačilnega naloga	333
VII.	Pravna sredstva	335
	1. Ugovor zoper evropski plačilni nalog	335
	2. Ponovna preučitev v izjemnih primerih	337
VIII.	Izvršba	338
	1. Izvršljivost evropskega plačilnega naloga	338
	2. Izvršba v državi članici izvršbe	338
	3. Pravna sredstva v državi izvršbe	340
	3.1. Zavrnitev izvršbe	340
	3.2. Prekinitev ali omejitev izvršbe po 20. členu Uredbe 1896/2006	341
C.4.	UREDBA 655/2014 O DOLOČITVI POSTOPKA ZA EVROPSKI NALOG ZA ZAMRZNITEV BANČNIH RAČUNOV.	342
D.	UREDBA SVETA 2201/2003 O PRISTOJNOSTI IN PRIZNAVANJU TER IZVRŠEVANJU SODNIH ODLOČB V ZAKONSKIH SPORIH IN SPORIH V ZVEZI S STARŠEVSKO ODGOVORNOSTJO – BRUSELJSKA UREDBA II BIS	347
I.	Vsebina in splošne opredelitve	347
II.	Področje uporabe	349
	1. Mednarodni element	349
	2. Materialni pogoj	349
	2.1. Splošno	349
	2.2. Zakonski spori	351
	2.3. Starševske zadeve	354
	3. Časovni pogoj	356

4. Geografski pogoj	357
5. Razmerje do drugih pravnih aktov	357
III. Pristojnost	358
1. Običajno prebivališče	358
2. Pristojnost v zakonskih zadevah (razveza, ločitev in razveljavitev zakonske zveze).	361
2.1. Splošna pristojnost	361
2.2. Subsidiarna pristojnost	364
3. Pristojnost v zadevah starševske odgovornosti	365
3.1. Splošna pristojnost	365
3.2. Nadaljevanje pristojnosti po kraju otrokovega prejšnjega običajnega prebivališča (<i>perpetuatio jurisdictionis, perpetuatio fori</i>).	367
3.3. Pristojnost v primerih ugrabitve otroka	369
3.3.1. Uvodno	369
3.3.2. Mednarodna ugrabitve otroka	370
3.3.3. Običajno prebivališče otroka	372
3.4. Dogovor o pristojnosti	379
3.5. Pristojnost na podlagi navzočnosti otroka	380
3.6. Subsidiarna pristojnost po <i>lex fori</i>	380
3.7. Prenos pristojnosti (<i>forum non conveniens</i>)	381
3.8. Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja	382
IV. Skupne postopkovne določbe	384
1. Začetek postopka	384
2. Preizkus pristojnosti	384
3. Preizkus dopustnosti	385
4. Litispendenca	387
5. Priznanje	388
6. Izvršljivost	393
E. UREDBA 593/2008 O PRAVU, KI SE UPORABLJA ZA POGODBENA OBLIGACIJSKA RAZMERJA – RIM I	398
I. Splošno	398
II. Pogoji za uporabo Uredbe 593/2008	402
1. Uvodno	402
2. Mednarodni element oziroma kolizija zakonov več držav	403
3. Časovni pogoj	404
4. Geografski pogoj	404
5. Materialni pogoj	405
6. Razmerje do drugih pravnih aktov	409

III.	Pojem običajnega prebivališča	411
IV.	Kolizijska pravila	414
1.	Izbira prava – subjektivna navezna okoliščina	414
1.1.	Uvodno	414
1.2.	Posamezna vprašanja o izbiri prava	415
1.3.	Izrecna in implicitna izbira prava	419
1.4.	Omejitve avtonomije volje	422
1.4.1.	<i>Vsi elementi razmerja so v isti državi ali v eni ali več državah članicah EU</i>	422
1.4.2.	<i>Javni red in norme neposredne uporabe</i>	424
1.4.3.	<i>Posebne vrste pogodb</i>	425
1.4.4.	<i>Formalna veljavnost nekaterih pogodb</i>	426
2.	Uporaba prava v odsotnosti avtonomije volje – objektivne navezne okoliščine	427
2.1.	Splošno	427
2.2.	Navidezno fiksna pravila za posamezne vrste pogodb	428
2.3.	Karakteristična izpolnitev	431
2.4.	Pravilo najtesnejše vezi	433
3.	Pogodbe s šibkejšimi strankami	436
3.1.	Pogodbe o prevozu	436
3.2.	Zavarovalne pogodbe	439
3.3.	Individualne pogodbe o zaposlitvi	440
3.4.	Potrošniške pogodbe	442
3.4.1.	<i>Uvodno</i>	442
3.4.2.	<i>Potrošnik in podjetnik</i>	442
3.4.3.	<i>Obstoj specifične vezi</i>	444
3.4.4.	<i>Obseg uporabe in izključitve</i>	446
3.4.5.	<i>Varstvo potrošnikov</i>	449
3.4.5.1.	<i>Varstvo pri izbiri prava</i>	449
3.4.5.2.	<i>Varstvo v odsotnosti izbire prava</i>	451
3.4.5.3.	<i>Razmerje s kolizijskimi pravili v drugih sekundarnih pravnih aktih EU</i>	452
V.	Norme neposredne uporabe in javni red	453
1.	Norme neposredne uporabe v 9. členu Uredbe 593/2008	453
2.	Javni red v 21. členu Uredbe 593/2008	457
VI.	Formalna veljavnost pogodbe	459
VII.	Posebnosti glede načina izpolnitve	462
VIII.	Soglasje volj in materialna veljavnost	464

IX.	Odstop terjatev, pogodbeni subrogacija, subrogacija po zakonu, več dolžnikov in pobot	465
F.	UREDBA 864/2007 O PRAVU, KI SE UPORABLJA ZA NEPOGODBENE OBVEZNOSTI – RIM II	468
I.	Vsebina in splošne opredelitve	468
II.	Pogoji uporabe	470
	1. Mednarodni element	470
	2. Materialni pogoj	471
	3. Časovni in geografski pogoj	474
	4. Razmerja z drugimi pravnimi akti	475
III.	Kolizijska pravila	476
	1. Splošno	476
	2. Avtonomija volje	478
	3. Splošno pravilo za škodna dejanja	480
	3.1. Kraj nastanka neposredne škodljive posledice	480
	3.2. Izjeme od splošnega pravila	482
	3.3. Škodljiva posledica nastane na ozemlju, ki ne pripada nobeni državi	484
	3.4. Škodljiva posledica nastane na ozemlju države, vendar ni znano natančno na ozemlju katere države	486
	3.5. Škodna dejanja, povezana z internetom	486
	3.6. Škodna dejanja, povezana s prometnimi nesrečami	487
IV.	Specialna pravila za posamezne vrste škodnih dejanj	488
	1. Splošno	488
	2. Odgovornost proizvajalca za izdelke	489
	3. Nelojalna konkurenca in omejevanje konkurence	492
	3.1. Splošno	492
	3.2. Nelojalna konkurenca	496
	3.3. Omejevanje konkurence	498
	4. Okoljska škoda	500
	5. Kršitev pravic intelektualne lastnine	502
	6. Protestno delovanje delavcev ali delodajalcev	505
V.	Neupravičena obogatitev, poslovodstvo brez naročila <i>in culpa in contrahendo</i>	506
	1. Splošno	506
	2. Neupravičena obogatitev	507
	3. Poslovodstvo brez naročila	509
	4. Obveznosti iz pogajanj	510
VI.	Drugo	511

G.	UREDBA 1259/2010 O PRAVU, KI SE UPORABLJA ZA RAZVEZO ZAKONSKE ZVEZE IN PRENEHANJE ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI – RIM III	515
I.	Uvodno	515
II.	Področje uporabe	516
	1. Mednarodni element	516
	2. Časovni pogoj	517
	3. Materialni pogoj	517
	4. Geografski pogoj	520
	5. Razmerje do drugih mednarodnih dokumentov	521
III.	Načelo univerzalnosti	521
IV.	Izbira prava (subjektivni razvezni statut)	521
V.	Pravo, ki naj se uporabi, če stranki nista izbrali prava (objektivni razvezni statut)	525
VI.	Sprememba prenehanja življenjske skupnosti v razvezo zakonske zveze	527
VII.	Uporaba prava sodišča, pred katerim poteka postopek	527
VIII.	Klavzula o javnem redu	528
IX.	Izključitev zavračanja (<i>renvoi</i>)	528
X.	Razlike med nacionalnimi pravnimi redi	528
XI.	Države z dvema ali več pravnimi sistemi – kolizije, povezane z ozemeljskimi enotami (interteritorialno pravo)	529
XII.	Države z dvema ali več pravnimi sistemi – kolizije, povezane s kategorijami oseb (interpersonalno pravo)	529
XIII.	Klavzula o pregledu	529
H.	UREDBA 650/2012 O DEDOVANJU IN UVEDBI EVROPSKEGA POTRDILA O DEDOVANJU	531
I.	Uvod	531
II.	Področje uporabe Uredbe 650/2012	532
III.	Opredelitev pojma »sodišče«	535
IV.	Običajno prebivališče kot splošna navezna okoliščina oziroma kriterij za določitev pristojnosti in prava	537
V.	Mednarodna pristojnost	538
	1. Splošna pristojnost	538
	2. Prorogacija pristojnosti	539
	3. Zavrnitev pristojnosti v primeru izbire prava	540
	4. Pristojnost na podlagi tihe privolitve	541
	5. Subsidiarna pristojnost	542
	6. <i>Forum necessitatis</i> in posebna pristojnost v primerih izjav o sprejemu, odpovedi dediščini, volilu	542

7. Posebna pristojnost v primeru sprejema ali odpovedi dediščini, volilu ali nujnemu deležu	543
VI. Začetek postopka	543
VII. Litispendenca in sorodne pravde	544
VIII. Začasni ukrepi	545
IX. Pravo, ki se uporablja za dedovanje	546
1. Splošno pravilo o pravu države običajnega prebivališča	546
2. Izjema – navezna okoliščina tesnejše koneksnosti	546
3. Izbira prava, ki se uporabi za dedovanje	547
4. Posebna pravila, ki se nanašajo na dedovanje določenega premoženja	548
5. Zavračanje	548
6. Javni red	549
7. Področje uporabe prava	549
X. Dopustnost in materialna veljavnost razpolaganja za primer smrti . . .	551
XI. Priznanje, izvršljivost in izvrševanje odločb.	552
1. Uvodno	552
2. Priznanje sodnih odločb.	553
3. Razglasitev izvršljivosti in izvršitev tujih sodnih odločb	556
XII. Sprejemljivost in izvršljivost javnih listin	559
1. Sprejemljivost javnih listin	559
2. Dokazna moč javnih listin	560
3. Razglasitev izvršljivosti in izvršitev javnih listin	562
XIII. Evropsko potrdilo o dedovanju.	562
1. Splošne značilnosti	562
2. Pristojnost za izdajo potrdila	563
3. Upravičeni predlagatelji	565
4. Zahteva za izdajo evropskega potrdila	565
5. Preučitev zadeve in izdaja potrdila	565
6. Učinki potrdila in domneva resničnosti	569
7. Pravna sredstva	570
8. Začasna odložitev učinkov	570
9. Vpis stvarnih pravic na nepremičninah ali premičninah v register	571
I. UREDBA 4/2009 O PRISTOJNOSTI, PRAVU, KI SE UPORABLJA, PRIZNAVANJU IN IZVRŠEVANJU SODNIH ODLOČB TER SODELOVANJU V PREŽIVNINSKIH ZADEVAH – PREŽIVNINSKA UREDBA	574
I. Vsebina in splošne opredelitve	574
II. Pogoji uporabe	575

1. Mednarodni element.	575
2. Materialni pogoj	575
2.1. Splošno	575
2.2. Družinska razmerja	577
2.3. Zakonska zveza	578
2.4. Krvno sorodstveno razmerje in svaštvo	579
2.5. Starševstvo.	580
3. Časovni pogoj	582
4. Geografski pogoj	583
5. Razmerje do drugih mednarodnih pravnih aktov	583
III. Pristojnost	584
1. Splošno	584
2. Splošna pristojnost (<i>forum generalis</i>).	586
2.1. Običajno prebivališče tožene stranke	586
2.2. Običajno prebivališče preživninskega upravičenca	586
2.3. Pristojnost na podlagi pristojnosti za postopke v zvezi s statusom osebe	588
2.4. Pristojnost na podlagi pristojnosti za postopke v zvezi s starševsko odgovornostjo	588
2.5. Sporazum o pristojnosti	589
2.6. Tihi dogovor (<i>prorogatio tacita</i>).	590
2.7. Pomožna pristojnost	590
2.8. Forum necessitatis	591
2.9. Omejitev pristojnosti.	591
IV. Postopek	592
V. Kolizijska pravila	593
VI. Priznanje, izvršljivost in izvrševanje sodnih odločb	598
VII. Sodelovanje v preživninskih zadevah	601
J. UREDBI 1346/2000 IN 2015/848 O POSTOPKIH V PRIMERU INSOLVENTNOSTI – INSOLVENČNI UREDBI	603
I. Uvodno o pomenu in vsebini uredb	603
II. Uporaba Uredbe 1346/2000.	604
1. Uvod.	604
2. Kriteriji za uporabo Uredbe 1346/2000	605
III. Pravila o mednarodni pristojnosti in o postopkih	606
IV. Merodajno pravo.	611
V. Priznanje in izvršitev	612
VI. Potreba po reviziji Uredbe 1346/2000	614

VII.	Glavne spremembe prenovljene Uredbe 2015/848	616
1.	Uvod	616
2.	Mednarodna pristojnost	617
3.	Pravo, ki se uporabi, in varstvo pravic tretjih	618
4.	Sekundarni postopki	618
5.	Insolvenčni register EU	620
6.	Insolvenčni postopki družb, ki pripadajo skupinam družb	620
7.	Sklepno o Uredbi 2015/848	621
K.	MEDNARODNA PRAVNA POMOČ V CIVILNIH ZADEVAH	623
I.	Pojem	623
II.	Predmet in obseg mednarodne pravne pomoči	623
III.	Pristojnost za izvedbo mednarodne pravne pomoči	625
IV.	Pravne podlage mednarodne pravne pomoči	626
1.	Splošno	626
2.	Pravo EU	626
3.	Mednarodni pravni akti	626
4.	Pravna pomoč, ki ne temelji na mednarodnih pogodbah ali ureditvi EU	627
V.	Oblika in vsebina zaprosil	627
VI.	Jezikovne omejitve	628
VII.	Izvršitev zaprosila	629
VIII.	Način sodelovanja med sodišči	631
IX.	Krajša predstavitev področij	632
1.	Čezmejno vročanje	632
2.	Čezmejno pridobivanje dokazov	635
3.	Čezmejno posredovanje podatkov	635
4.	Ugotavljanje tujega prava	636
5.	Čezmejna uporaba javnih listin	637
6.	Brezplačna pravna pomoč v čezmejnih sporih	638
X.	Priznanje in izvršitev	639
L.	UREDBA 1393/2007 O VROČANJU SODNIH IN IZVENSODNIH PISANJ V CIVILNIH ALI GOSPODARSKIH ZADEVAH V DRŽAVAH ČLANICAH	640
I.	Viri mednarodnega vročanja	640
II.	Vročanje kot akt <i>iure imperii</i>	643
III.	Kdaj in kaj se vroča v tujino (mednarodno vročanje)	646
IV.	Načini mednarodnega vročanja	648
1.	Pregled načinov vročanja v tujino	648

2.	Fiktivna vročitev v tujino pred domačim organom	650
3.	Pošiljanje sodnih pisanj po diplomatski in konzularni poti	651
4.	Neposredno vročanje po diplomatskih ali konzularnih predstavnikih	653
5.	Vročanje po osrednjih organih	654
6.	Vročanje po organu za pošiljanje in organu za sprejem	657
7.	Direktno vročanje po pošti	658
8.	Vročanje po sodnih uradnikih domačega sodišča v tujini	660
V.	Jezikovni problemi in zavrnitev vročitve iz naslova nerazumevanja jezika sodnega pisanja	661
1.	Dokaz razumevanja jezika, v katerem je sodno pisanje sestavljeno	661
2.	Nerazumevanje tujega sodnega pisanja ne povzroči ničnosti oziroma neveljavnosti vročitve	662
3.	Konvalidacija vročitve pisanja in obvestilo o pravici do zavrnitve neprevedene listine.	666
4.	Drugi razlogi zavrnitve vročitve v Sloveniji	668
M.	UREDBA 1206/2001 O PRIDOBIVANJU DOKAZOV	671
I.	Uvodno	671
II.	Obseg in temeljne značilnosti Uredbe 1206/2001	671
III.	Pojem dokaza.	674
IV.	Vloga sodnika in strank pri izvedbi dokazov	675
1.	Splošno	675
2.	Obseg zaprosila	675
3.	Izvedenci	676
4.	Priče	676
4.1.	Dolžnost pričanja	676
4.2.	Edicijska dolžnost	677
4.3.	Nedovoljeni dokazi	677
V.	Načini mednarodne pravne pomoči pri izvedbi dokazov	678
1.	Aktivna pravna pomoč	678
1.1.	Značilnosti aktivne pravne pomoči.	678
1.2.	Prisilni ukrepi.	679
1.3.	Zavrnitev zahteve.	679
2.	Pasivna pravna pomoč.	680
VI.	Zavezujoči ali nezavezujoči značaj Uredbe 1206/2001	680
	Literatura	683
	Stvarno kazalo	708

RECENZIJI

Evropsko mednarodno zasebno pravo in znotraj tega t.i. evropsko civilno procesno pravo se razvija izjemno hitro, vse pod okriljem pristojnosti organov Unije na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah. Ob tem pa pravni viri na ravni EU ostajajo fragmentirani v številnih uredbah, kar že samo po sebi otežuje sledenje tej ureditvi. Upoštevati pa je treba tudi zakladnico razvoja mednarodnega zasebnega prava in vrsto klasičnih institutov na tem pravnem področju, ki so se razvijal že od časov davno pred nastankom Evropske unije. Poleg tega smo v pravu EU priča tudi trendu, da mednarodno (predvsem) civilno procesno pravo vedno bolj postaja le civilno procesno pravo. Z drugimi besedami: od klasičnih institutov mednarodnega zasebnega prava (mednarodna pristojnost, priznanje in izvršitev, mednarodna pravna pomoč) evropsko pravo vedno bolj posega na področje klasičnega procesnega prava (spor majhne vrednosti, začasne odredbe, plačilni nalog ...). Za pravilno razumevanje tega področja je zato treba tudi dobro obvladati nacionalno civilno procesno pravo. Poskus celovite obravnave evropskega mednarodnega zasebnega prava je zato ambiciozen in zelo zahteven projekt.

Avtorjem dela, ki ga recenziram, je ta projekt odlično uspel. Pričujoče delo pokaže tako širino obravnavane materije kot tudi njeno globino ter vsebinsko zahtevnost in večplastnost. Ustrezno so predstavljeni tako splošni teoretični temelji in načela mednarodnega zasebnega prava kot sama normativna ureditev. Bralcu je ustrezno predstavljen tudi zelo pester, večplasten in dinamičen razvoj tega pravnega področja v EU, od mednarodnih konvencij (Bruseljska konvencija) preko uredb s sistemom eksekviture (obveznega postopka priznanja izvršljivosti tuje sodne odločbe), in t.i. uredb druge generacije do bolj ambicioznih uredb, ki težijo k cilju prostega pretoka sodnih odločb znotraj EU. Knjigo bogati zelo obsežna, celovita in sistematična analiza prakse Sodišča Evropske unije. Že od uveljavitve Bruseljske konvencije o pristojnosti ter priznanju in izvršitvi sodb v civilnih in gospodarskih zadevah (veljati je začela leta 1973) je praksa (tedaj)

Sodišča Evropskih skupnosti v postopku odločanja o predhodnih vprašanjih (*preliminary rulings*) neločljiv, tako rekoč vgrajen del mehanizma konvencije (nato njene naslednice – Uredbe Bruselj I in danes Uredbe Bruselj Ia). Evropskega mednarodnega zasebnega prava brez poznavanja prakse Sodišča EU ni mogoče pravilno razumeti in ustrezno poznati. Pomembna stališča pa je Sodišče EU že oblikovalo tudi glede nekaterih drugih uredb s področja evropskega civilnega procesnega prava (na primer glede Uredbe Bruselj II ter glede uredb o dokazih in o vročanju). Prav enotna razlagalna oblast Sodišča ES je najbrž najpomembnejši razlog za uspeh teh pravnih aktov pri harmonizaciji področja mednarodne pristojnosti ter priznanja in izvršitve tujih sodnih odločb v okviru EU.

V knjigi so (poleg predgovora, uvoda, seznama literature ter stvarnega kazala) naslednja poglavja: Uredba BU Ia (pristojnost ter priznanje in izvršitev sodb v civilnih in gospodarskih zadevah), Evropski izvršilni naslov, Evropski plačilni nalog, Evropski spor majhne vrednosti, Zamrznitev bančnih računov (torej uredbe, ki dopolnjujejo temeljni režim Uredbe Bruselj Ia), sledi obravnava temeljne uredbe s področja pristojnosti in priznavanja ter izvrševanja sodb v zadevah starševske odgovornosti in zakonskih sporih – Uredba Bruselj I/bis. Sledijo obširna poglavja o evropskem kolizijskem pravu: Uredbe Rim I (pogodbene obveznosti), Rim II (nepogodbene obveznosti) in Rim III (zakonski spori). Sledi še obravnava uredb, ki vključujejo tako procesnopravna kot kolizijska pravila (dedovanje, preživljanje in stečaj) ter poglavji o klasičnih področjih mednarodne pravne pomoči med sodišči: čezmejno izvajanje dokazov in čezmejno vročanje. S tem so v knjigi zajeta praktično vsa področja, na katera (trenutno) sega evropsko mednarodno zasebno pravo.

Sam sem natančneje proučil procesnopravni del – torej obravnavo obeh bruseljskih uredb, mednarodne pravne pomoči in t.i. uredb »druge generacije« (evropski izvršilni naslov, evropski plačilni nalog, evropski spor majhne vrednosti). Po sistematiki, strukturi, argumentiranju vsebinskih stališč in pokritosti prakse Sodišča EU je to delo zelo kakovostno. Daleč največ prostora je namenjenega obravnavi Uredbe Bruselj I oziroma Bruselj Ia – kar je tudi pravilno. Prav to je namreč temeljni pravni akt evropskega civilnega procesnega prava. Temeljni je tako s časovnega vidika (je najstarejši) kot tudi po praktičnem pomenu, obsegu sodne prakse Sodišča EU in pomenu za razvoj evropskega civilnega procesnega prava na parcialnih, ožjih področjih.

Če je treba omeniti kakšno pomanjkljivost v knjigi, bi si morda lahko želeli, da bi avtorji pri vseh vprašanjih upoštevali tudi dognanja drugih domačih avtorjev, ki so o istih vprašanjih že pisali (in to ne le v slovenščini,

pač pa tudi v objavah v tujini). Citiranja (predvsem tuje) literature je v knjigi zelo veliko. Prav bi bilo, da se vedno (ne le pretežno pogosto) upošteva tudi že uveljavljeno znanje v domači znanosti – in da je to vidno tudi v opombah s sklicevanjem na vire (če so v opombi kot referenca na primer štirje nemški viri, bi morda pričakovali sklicevanje tudi na domače avtorje). Da ne bi bilo videti, kot da so avtorji tega dela (kar zadeva slovensko pravno znanost) »oralni ledino« v večjem obsegu, kot so jo v resnici.

Kljub izjemni širini pokrivanja področij so avtorji uspeli ohraniti misel, da je delo, namenjeno (tudi) študentom pravnega študija. Knjiga je zato sicer obsežna, vendar ni preobsežna. Zato ostaja realno pričakovanje, da jo bodo študenti pravnega študija koristno uporabljali za študij te zahtevne vsebine. Zaradi celovite in poglobljene obravnave sodne prakse Sodišča EU pa bo delo zelo koristno tudi za bolj zahtevne in ambiciozne bralce pri njihovem raziskovanju, seveda pa tudi za vse, ki se s čezmejnimi postopki srečujejo v praksi – torej predvsem za sodnike, odvetnike in pravnike v gospodarstvu.

Soavtorjev te knjige je osem. To je veliko število. S tem se je seveda povečala nevarnost, da bodo poglavja medsebojno neusklajena – tako po reševanju posameznih vsebinskih vprašanj, zadržanosti ali ekstenzivnosti pri obširnosti (podrobnosti) obravnavanja, stilu, uporabljeni terminologiji itd. Vendar sta urednici očitno opravili dobro delo in kljub velikemu številu avtorjev se delo bere kot dobro medsebojno usklajena celota in vidi se, da je ekipa avtorjev delovala praktično kot raziskovalna skupina. Seveda do izraza pride tudi različen stil posameznih avtorjev, a to delo le bogati, ne pa siromaši.

Sklepno lahko ocenim, da gre za eno od najpomembnejših in največjih del v slovenski pravni znanosti v zadnjem desetletju. Prepričan sem, da bo uspeh knjige pri uporabnikih – tako pri akademskem raziskovanju kot pri delu v praksi ter pri študentih – to potrdil.

prof. dr. Aleš Galič

Evropsko mednarodno zasebno pravo je postalo v zadnjih letih izredno dinamično pravno področje. To velja tako za evropsko kolizijsko pravo kot tudi za evropsko civilno procesno pravo. Obseg teh pravil je precejšen. A kljub številčno velikemu obsegu teh pravil posamezne uredbe ne pokrivajo v celoti tematike vsebine, ki jo urejajo, tako da je dobro znanje avtonomnega prava slej ko prej potrebno. Poleg tega je potrebna razmejitev področja uporabe uredb med uredbami in z avtonomnim pravom, kar je dodaten izziv tako za prakso kot tudi za znanost. Omenjena razmejitev zahteva med drugim velikokrat zapleten postopek kvalifikacije posameznih pravnih institutov.

Projekt poglobljene obravnave celotnega evropskega mednarodnega zasebnega prava je s tem že glede na obseg in raznolikost pravil evropskega mednarodnega zasebnega prava izredno zahteven projekt. V nadaljevanju bo prikazano, da so avtorji ta cilj tako glede globine obravnave kakor tudi glede popolnosti prikaza – z eno izjemo – prepričljivo dosegli.

Poleg uvodnega poglavja, ki nazorno predstavi tematiko in praktično relevantno evropskega mednarodnega zasebnega prava, vsebuje knjiga naslednja poglavja: Uredba Bruselj Ia, Evropski izvršilni naslov, Evropski plačilni nalog, Evropski spor majhne vrednosti, Uredba za zamrznitev banknih računov, Uredba Bruselj IIbis, Uredba Rim I, Uredba Rim II, Uredba Rim III, Uredba o dedovanju, Uredba o preživljanju, Insolvenčni uredbi, Mednarodna pomoč v civilnih zadevah, Uredba o čezmejnem vročanju in Uredba o pridobivanju dokazov.

Ker je težišče mojega dela na področju mednarodnega zasebnega prava Evropske unije kolizijsko pravo, sem si v primerjavi z drugimi uredbami podrobneje ogledala poglavja o Uredbi Rim I (pogodbene obveznosti), Uredbi Rim II (nepogodbene obveznosti), Uredbi Rim III (zakonski spori) ter poglavje o Uredbi o dedovanju vključno s procesnopravnimi pravili. Navedene uredbe zajemajo v primerjavi z ostalimi uredbami krajši del obravnave.

O pravkar navedenih uredbah niso le obširno predstavljena posamezna pravila. Opozorjeno je tudi na morebitna vsebinska vprašanja, na primer

glede kvalifikacije ali pa interpretacije. Odprta vsebinska vprašanja so rešena, pri čemer so posamezna stališča stringentno argumentirana. Obravnavana vsebina je obogatena z judikaturto Sodišča Evropske unije, ki je dosledno vključena. To je esencialnega pomena, saj je poznavanje sodne prakse predpostavka za pravilno razumevanje in praktično uporabo teh unificiranih pravil. Obširno je citirana tuja, predvsem nemška in angleška literatura.

Navedeno želim ponazoriti s pomočjo dveh primerov. Uredba Rim I pojma »pogodbeno obligacijsko razmerje« ne opredeljuje. Ta pojem ni le centralnega pomena za Uredbo Rim I, temveč tudi za razmejitev med pogodbenimi in nepogodbenimi razmerji, za katera se uporablja Uredba Rim II. Pojem »pogodbeno obligacijsko razmerje« je dosledno analiziran ob upoštevanju judikature Sodišča Evropske unije na eni strani ter povezave Uredbe Rim I z Uredbo Rim II na drugi strani. Drugi primer se nanaša na Uredbo o dedovanju. V tem poglavju ni le predstavljen novi pravni institut – tako imenovano evropsko potrdilo o dedovanju – s svojimi učinki, temveč so dosledno prikazana procesualna vprašanja. Poleg tega je opozorjeno na napetost med dednim in stvarnim pravom.

Kljub obširnemu prikazu kolizijskega prava evropskega izvora ostane (le) en deziderat. V knjigi nista predstavljeni dve uredbi, in sicer Uredba Sveta (EU) 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema ter Uredba Sveta (EU) 2016/1104 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskopравnih posledic registriranih partnerskih skupnosti. Ti dve uredbi sicer že veljata, vendar se bosta večinoma uporabljali (šele) od 29. januarja 2019.

Pričujoče delo je nedvomno dragocen prispevek k slovenski pravni znanosti. Primerno ni le za pravnike in pripadnike drugih poklicnih strok, ki se poklicno soočajo z evropskim mednarodnim zasebnim pravom, temveč tudi za študente in znanstvenike. Prepričana sem, da si bo knjiga pridobila širok krog bralcev, ki bodo po njej posegali z bogatim intelektualnim dobičkom.

ao. Univ.-Prof. Dr. Claudia Rudolf

